

Till all lycka finns biblioteket!

Riktlinjer
för de allmänna
biblioteken
2021–2025

Värdebaserad verksamhet i en föränderlig värld

Dokumentet Riktlinjer för de allmänna biblioteken 2016–2020 definierade bibliotekens gemensamma värden. Vår värdegrund har förblivit den samma, men vår verksamhetsmiljö har förändrats på flera sätt.

Dokumentet med riktlinjer för 2021–2025 fördjupar sig i förändringarna runt omkring oss och lyfter fram de arbetsformer som vi använder för att även i fortsättningen

skapa likvärdiga, högklassiska och aktuella tjänster för alla medborgare.

Vi beaktar samhällsförändringar och globala utmaningar i vår verksamhet. Med en nätverksbaserad verksamhetsform stödjer vi hela biblioteksnätverket och sprider information och kunskap över kommungränserna.

Rådet för de allmänna biblioteken (YKN)

Rådet för de allmänna biblioteken är ett råd som baseras på regional representation. Ordinarie representanter är biblioteken i Esbo, Helsingfors, Tavastehus, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Villmanstrand, S:t Michel, Uleåborg, Björneborg, Borgå, Rovaniemi, Seinäjoki, Tammerfors, Åbo, Vasa och Vanda. Förutom de ordinarie medlemmarna anordnar de bibliotek som sköter regionala utvecklingsuppdrag val av regionens representanter landskapsvis. Vid valet ska man höra biblioteken i regionen. I sammansättningen ska man dessutom beakta språklig jämlikhet.

Rådet koordinerar de allmänna bibliotekens samarbete samt repre-

senterar de allmänna biblioteken i ärenden som rör det nationella biblioteksnätverkets verksamhet och utvecklande. Därutöver utformar rådet gemensamma ställningstaganden och utlåtanden om aktuella frågor gällande biblioteksbranschen.

Enligt lagen ligger organiseringsansvaret för biblioteksverksamhet hos kommunerna, men biblioteksverksamhetens yrkesmässighet och verkan är framför allt ett resultat av bibliotekens sakkunskap och nätverkandet mellan biblioteken. Med den här publikationen vill rådet främja medborgarnas likvärdighet som användare av bibliotekstjänster.

Arbetsgruppen för Riktlinjer för de allmänna biblioteken

Rådet för de allmänna biblioteken beslöt hösten 2018 att Riktlinjerna för de allmänna biblioteken för åren 2016–2020 ska uppdateras. Tillsättningen av arbetsgruppen beslöts i rådets arbetsutskott och regionernas bibliotek och rådet för de allmänna biblioteken har involverats genom en enkät och workshoppar.

Arbetsgruppens medlemmar:

Ahola Marita, kultur- och biblioteksdirektör,
Vasa stad

Laine Aija, specialplanerare, Nationella utvecklingstjänster,
Helsingfors stadsbibliotek

Launonen Virpi, direktör för livslångt lärande och delaktighet,
S:t Michels regionbibliotek, → 2019

Litmanen-Peitsala Päivi, projektchef,
Nationella utvecklingstjänster,
Helsingfors stadsbibliotek

Pääkkölä Jouni, direktör för bibliotekstjänster,
Uleåborg stadsbibliotek

Sipola Nina, bibliotekschef,
Rovaniemi stadsbibliotek

Soppela-Hyle Satu, biblioteks- och kulturdirektör,
Harjavalta stad

Vänttinen Katri, direktör för bibliotekstjänster,
Helsingfors stadsbibliotek

Dokumentet Riktlinjer för de allmänna biblioteken 2016–2020 satte upp riktlinjer för bibliotekens arbetsformer som fortfarande är relevanta. Det lönar sig att läsa dem vid sidan om detta nyare dokument. www.biblioteken.fi/radet/riktlinjer

Våra biblioteks- tjänster vilar på en stadig grund

Lagen om allmänna bibliotek

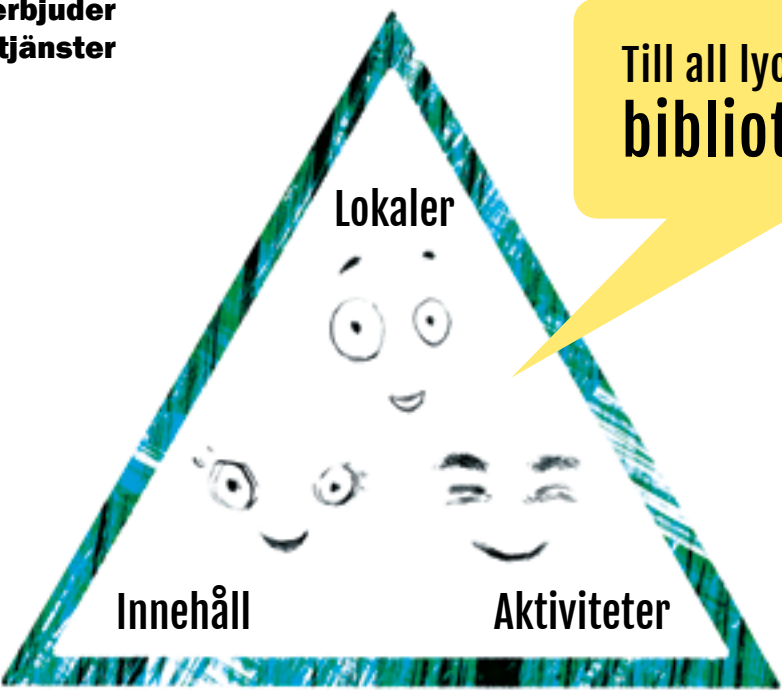
- Biblioteken främjar
1. befolkningens likvärdiga möjligheter till bildning och kultur,
 2. tillgången till och användningen av information,
 3. läskulturen och en mångsidig läskunnighet,
 4. möjligheterna till livslångt lärande och utveckling av kompetensen,
 5. ett aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet.

Förutom lagen fastställs bibliotekens verksamhet av gemensamma värden, som definierades i dokumentet Riktlinjer för de allmänna biblioteken 2016–2020.

De allmänna bibliotekens värden

- Jämlikhet
- Ansvarsfullhet
- Gemenskap
- Djärvhets
- Yttrandefrihet

Biblioteket erbjuder mångsidiga tjänster

Verksamhetsmiljö i förändring

Under de senaste åren har bibliotekens verksamhetsmiljö förändrats på många sätt. Globala fenomen och oförutsebara förändringar formar om såväl människors som organisationers verksamhet. När biblioteket riktar blicken mot de kommande åren måste man ta hänsyn till fenomenens

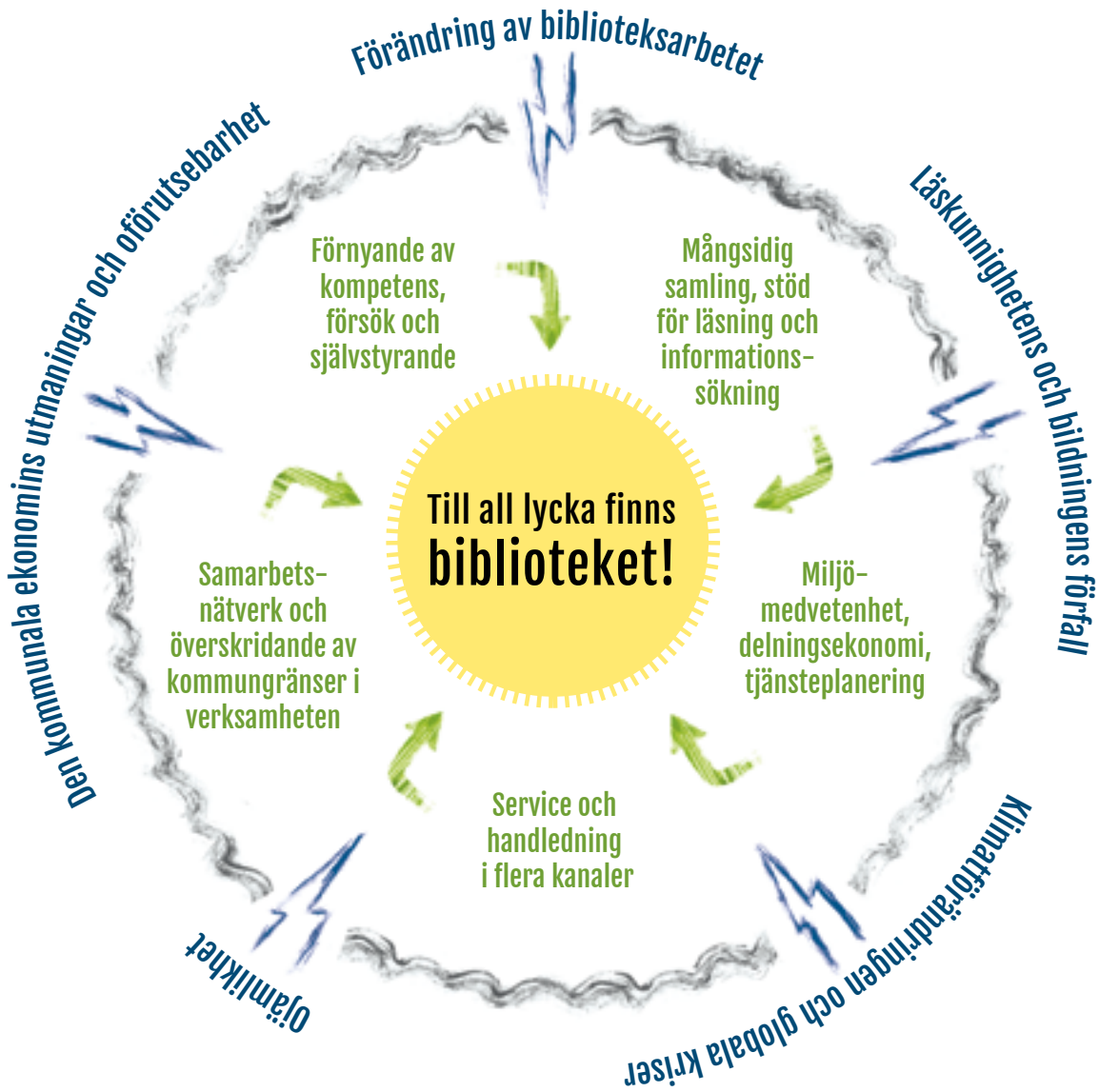
inverkan vid planeringen av tjänster.

Biblioteken värnar verksamhet som följer deras värden även när världen förändras.

Bland de förändringar som sker i vår omgivning har vi lyft fram fenomen som kommer att ha en betydande inverkan på bibliotekets

verksamhet under de närmaste åren. Exempel på sådana är förändring av biblioteksarbetet, läskunnighetens och bildningens förfall, ojämlikhet, klimatförändringen och globala kriser, samt den kommunala ekonomins utmaningar och oförutsebarhet.

Biblioteket svarar på fenomen som förekommer i omgivningen med att utveckla sin verksamhet och personalens kompetens

Vi förbereder oss på en förändring av biblioteksyrkena

Tjänsterna digitaliseras.

Biblioteket erbjuder aktuella digitala tjänster som svarar på användarnas behov, samt handledning i användningen av dem. Vi kan nås i olika kanaler.

Biblioteksarbetet verkar i nätverk.

För att kunna producera tidsenliga webbtjänster arbetar vi tillsammans med andra bibliotek och kommunens olika aktörer. I vår lokala verksamhet kan vi även dra nytta av nationella kompetenser och tjänster.

Det behövs pedagogisk kompetens.

Den digitaliserande omgivningen kräver ny kompetens av oss själva och våra användare. Vårt mål är att hjälpa användaren att kunna själv.

Innehållet i biblioteksyrkena förändras.

Utbildning inom biblioteksbranschen ger en grund för arbetet och förnyande av den egna kompetensen är ett tecken på yrkesmässighet. Man bör satsa på försök och självstyrande i biblioteken. När tjänsterna planeras tillsammans i mångprofessionella nätverk, får användaren den bästa nyttan. Biblioteksbranschen bör föra en kontinuerlig dialog med utbildningsorganisationerna inom branschen och Rådet för de allmänna biblioteken deltar aktivt i diskussionerna.

Biblioteket erbjuder tidsenliga tjänster och handledning i användningen av dem.

Förnyelse av kompetensen är en central del av arbetet.

Vi för ett aktivt och brett samarbete.

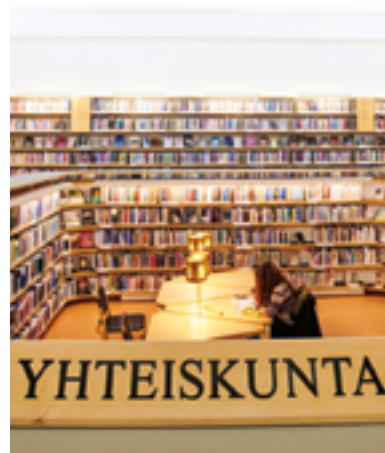

Vi säkerställer läskunnighet och bildning

Vi måste hindra falnandet av läsintresset och differentieringen av läskunnigheten. Bibliotekens arbete för att inspirera till läsning är viktigt i alla ålders- och kulturgrupper. En aktuell och mångsidig samling är grunden för arbetet. Vi verkar aktivt på webben, vid evenemang och utanför biblioteket. Vi är en kamrat som kan inspirera till läsning.

Vi är aktiva på nätet och utanför bibliotekslokalerna.

Kraven på informationsläskunnighet ökar. Biblioteket hjälper sina besökare att vara aktiva medborgare. Multilitteracitet, mediefosteran och kunskaper i informationsökning ingår i bibliotekens strategi och verksamhetsplan, och är en del av personalens kompetensutveckling och bibliotekens kundtjänst.

Utbudet av informationsinnehåll förändras ständigt. Biblioteken stödjer kontinuerligt lärande genom att erbjuda information, lokaler och redskap. När det vid sidan om traditionella böcker och medier uppstår nya redskap och verksamhetsmiljöer kräver det kompetens att identifiera högklassigt och tillförlitligt innehåll. Biblioteket reagerar på samhällsfenomen. Man kan lita på bibliotekets förmåga att utvärdera information.

Vi vill även erbjuda medborgarna digitalt innehåll på ett likvärdigt sätt.

Användarna får inte likvärdig tillgång till innehåll. Mediernas betalväggar blir allt vanligare och det blir svårare för biblioteken att erbjuda material på nätet. Tillsammans försöker vi påverka lagstiftningen och avtalsförhandlingar så att tillgången till digital media ska vara likvärdig i hela landet. Samtidigt håller vi vår kompetens uppdaterad för att i omfattande utsträckning kunna dra nytta av material som finns på nätet och vi kan även handleda i användningen av webbmaterial.

Biblioteket inspirerar till att läsa och stödjer medborgarnas fortsatta lärande.

Vi förebygger ojämlikhet

Ett mål är jämlik service oberoende av geografi eller kultur.

Användarnas bakgrund och behov differentieras och enhetskulturen splittras. Biblioteken bör utveckla nya, flexibla tjänsteformer som når alla befolkningsgrupper. Betydelsen av uppsökande och rörliga tjänster ökar. Kunskapsbaserad ledning, undersökningar och utredningar behövs som underlag för beslutsfattandet.

Den kommunala ekonomin stramas åt och resurserna minskar.

Att lyssna på användarna och ha en genuin dialog är till hjälp vid beslutsfattandet. Kartläggning av olika områdens och gruppers behov inom kommunen underlättar planeringen av tjänster som passar för olika befolkningsgrupper.

Biblioteket är en kommunal tjänst som minskar ojämlikhet.

Bibliotekens samhällsroll förstärks. Biblioteket är en del av kommunens tjänster och därför söker man den egna rollen tillsammans med andra kommunala aktörer. Stödjande av delaktighet, när demokrati samt engagerande av användare och beslutsfattare i planeringen av bibliotekstjänsterna är en del av biblioteksarbetet.

Vi utövar kunskapsbaserad ledning och beaktar både regionala och kulturella skillnader.

Vi identifierar globala kriser och reagerar

Behovet av information om klimatzförändringen ökar. Biblioteken verkar genom att lyfta fram forskningsbaserad kunskap. Sakkunniga samarbetspartner hjälper biblioteken att identifiera informationskällor. Med nätverksbaserat samarbete producerar vi aktuella evenemang.

Biblioteket är en miljömedveten aktör. Bibliotekets strategi består av att utvärdera den egna verksamheten, bekanta sig med den egna branschens dokument om hållbar utveckling samt binda sig till en ansvarsfull verksamhet. Vi erbjuder samarbetspartners en aktiv möjlighet att använda biblioteket som ett distributionsställe för information, tjänster och resurser.

Biblioteket verkar för miljön på ett hållbart sätt och stödjer delningsekonomi.

Kunskapsbaserad ledning underlättar förberedelse för oförutsebara fenomen.

Oförutsebara kriser tas med i beräkningarna. Som en del av bibliotekens strategiarbete funderar man på vad som skulle kunna hindra förverkligandet av strategin. Man bör identifiera kritiska resurser och fundera på vad som skulle kunna ersätta ett bekant tillvägagångssätt. Pandemitidens flexibla lösningar är en bra referens: vad gjordes, varför och hur? Vi förbereder oss på förändringar så att bibliotekstjänster även kan erbjudas i oväntade omständigheter.

**Biblioteket är en välfärdstjänst
som kan nås i alla situationer i
livet.**

Rådet för de allmänna biblioteken
www.biblioteken.fi/radet

Riktlinjer för de allmänna biblioteken 2021–2025
www.biblioteken.fi/radet/riktlinjer

Layout, diagram: Harri Oksanen

Fotografier: Jonas Tana (pärm), Ilkka Vuorinen (verksamhetsbilder),
HalGatewood.com/Unsplash (s. 7 bakgrund), Trey Gibson/Unsplash
(s. 9 bakgrund), talib abdulla/Pixabay (s. 11 bakgrund)